

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 13298/2023
08.11.2023. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић, Владиславе Милићевић, Јасмине Стаменковић и Бранка Станића, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Радомир Којић, адвокат из ..., против тужене Република Србија - Високи савет судства - Привредни суд у Београду, коју заступа Државно правобранилаштво, ради накнаде имовинске штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж рр1 320/22 од 09.12.2022. године, у седници одржаној 08.11.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж рр1 320/22 од 09.12.2022. године, као изузетно дозвољеној.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Београду Гж рр1 320/22 од 09.12.2022. године и пресуда Првог основног суда у Београду Прр1 169/21 од 30.09.2022. године и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиоца за накнаду трошкова састава одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду Прр1 169/21 од 30.09.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца и обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде материјалне штете изазване повредом права на суђење у разумном року исплати износ од 157.443,62 динара, са законском затезном каматом почев од 19.07.2021. године до исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 42.000,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Вишег суда у Београду Гжрр1 320/22 од 09.12.2022. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијени су захтеви тужиоца и тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној примени члана 404. ЗПП.

Тужилац је поднео одговор на ревизију са захтевом за накнаду трошкова њеног састава.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11 ... и 18/20), Врховни суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене ради уједначавања судске праксе. Наиме, наводи ревизије којима се оспорава висина штете, у коју је урачуната и законска затезна камата обрачуната конформном методом, по оцени Врховног суда оправдава одлучивање о изјављеној ревизији ради уједначавања судске праксе, у светлу правног схватања о спровођењу извршења на основу извршне исправе донете применом неуставног прописа, усвојеног на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржаној 02.04.2013. године. Из тог разлога, на основу члана 404. став 2. ЗПП, одлучено је као у првом ставу изреке.

Испитујући побијану пресуду применом члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према до сада утврђеном чињеничном стању, пред Трговинским судом у Београду је 26.09.2007. године покренут поступак стечаја над Друштвеним предузећем Прва српска фабрика шећера „Димитрије Туцовић 1898“ Београд. Стечајни суд је донео закључак о листи утврђених и оспорених потраживања Ст 112/10 од 19.02.2008. године (стари број Ст 75/07). Тим закључком тужиоцу, као повериоцу четвртог исплатног реда, признато је потраживање у укупном износу од 157.443,62 динара, у који је поред главнице урачуната и приписана законска затезна камата, обрачуната до дана отварања стечајног поступка применом конформног метода (при чему висина износа главнице и приписане камате нису опредељени појединачно). Стечајни дужник је у моменту отварања стечајног поступка био друштвено предузеће са 100% уделом оснивача. Тужилац у стечајном поступку није наплатио своје потраживање. Измене наведеног закључака није било. Решењем Привредног суда у Београду Р4 Ст 159/21 од 09.03.2021. године, донетим по приговору тужиоца, утврђено је да је у предметном стечајном поступку повређено право на суђење у разумном року и наложено поступајућем стечајном судији да у року од четири месеца од дана пријема решења предузме све мере како би се стечајни поступак што пре окончао.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су о праву тужиоца на накнаду материјалне штете, проузроковане повредом права на суђење у разумном року и одговорности тужене за тако насталу штету одлучили применом члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року.

По оцени Врховног суда правилно су нижестепени судови закључили да тужена одговара за штету када тужилац, бивши запослени код стечајног дужника – привредног друштва са већинским друштвеним или државним капиталом, без своје кривице није

наплатио своје новчано потраживање из радног односа, а правноснажним решењем је утврђено да му је у том поступку повређено право на суђење у разумном року. Утврђеном повредом права на суђење у разумном року тужилац је стекао право да захтева од тужене накнаду материјалне штете у висини ненаплаћеног потраживања признатог у стечајном поступку у висини главног дуга, као и право на камату до момента покретања стечајног поступка.

Међутим, по оцени Врховног суда, основани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права при одређивању висине штете у делу одлуке о камати (обрачуната обрачуната конформном методом) у капитализираном износу која чини део главног захтева.

Према утврђеном чињеничном стању, Закључком Трговинског суда у Београду Ст 112/10 од 19.02.2008. године (стари број Ст 75/07) тужиоцу је признато потраживање у укупном износу од 157.443,62 динара, у који су урачунати и приписани главници законска затезна камата обрачуната до дана отварања стечајног поступка. Обрачун законске затезне камате извршен је применом одредбе члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01), важећег у време доношења наведеног закључка, а којом је било прописано да се обрачун дуга увећаног за затезну камату врши тако да се фиксна стопа од 0,5% множи износом главног дуга увећаног за камату по стопи из члана 2. тачка 1. тог закона, применом конформне методе.

Одлуком Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године (објављене у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 73 од 27.07.2012. године), утврђено је да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01) у делу који гласи: „применом конформне методе“, није у сагласности са Уставом. Након објављивања ове одлуке законска затезна камата на износ главног дуга повериоца, овде тужиоца, у стечајном поступку није обрачуната применом пропорционалне методе (прост интересни рачун), будући да из утврђеног чињеничног стања произилази да није било измене закључка од 19.02.2008. године.

У конкретном случају првостепени суд је усвојио тужбени захтев и тужену обавезао да тужиоцу накнади штету у износу утврђеном закључком стечајног суда од 19.02.2008. године. Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда, а у образложењу побиијане пресуде није посебно ценио жалбене наводе, који наводи се основано истичу и у ревизији, да је потраживање тужиоца признато закључком стечајног суда од 19.02.2008. године било нужно кориговати у делу обрачунате законске затезне камате у складу са одлуком Уставног суда (прерачунати је применом простог интересног рачуна) и чланом 60. став 3. Закона о Уставном суду.

Изложено правно становиште нижестепених судова, по оцени Врховног суда засновано је на погрешној примени материјалног права. Наиме, закључком стечајног Ст 112/10 од 19.02.2008. године (стари број Ст 75/07) тужиоцу је признато потраживање у укупном износу од 157.443,62 динара где је урачуната и приписана главници законска затезна камата обрачуната у капитализираном износу до дана отварања стечајног поступка применом конформне методе у износу (при чему висина главнице и приписане камата нису опредељени у номиналним износима). Међутим, у конкретном случају, не може се применити обрачун законске затезне камате применом конформне методе, већ применом методе простог интересног рачуна, према правном

ставу Врховног касационог суда усвојеног на седници Грађанског одељења од 02.04.2013. године, заузетог након одлуке Уставног суда. Наиме, одлуком Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године (објављене у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 73 од 27.07.2012. године) утврђено је да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01) у делу који гласи: „применом конформне методе“, није у сагласности са Уставом.

Одредбом члана 60. став 3. Закона о Уставном суду („Службени гласници РС“, бр. 109/07,... и 103/15) прописано је да се извршење правноснажних појединачних аката, донетих на основу прописа који се више не могу примењивати, не може ни дозволити ни спровести, а ако је извршење започето, обуставиће се. У конкретном случају, Уставни суд није одредио начин отклањања последица насталих применом неуставне одредбе о начину обрачуна затезне камате применом конформне методе.

Према правном ставу Врховног касационог суда о спровођењу извршења на основу извршне исправе донете применом неуставног прописа, усвојеног на седници Грађанског одељења овог суда од 02.04.2013. године, чија је примена у овом случају могућа по аналогији (стечај је, по својој природи, институт колективног намирења поверилаца генералним извршењем на имовини стечајног дужника), ако извршна исправа гласи на новчани износ у коме је главници приписана доспела камата обрачуната конформном методом по Закону који је у том делу проглашен неуставним, суд ће по службеној дужности, извршити разграничење и нови обрачун камате извршити тако што ће до 03.03.2001. године применити конформни метод, од тада до 17.05.2011. године метод простог интересног рачуна, а од тада па надаље по одредбама члана 2. и 3. Закона о висини стопе затезне камате.

Дакле, обрачун камате конформном методом практично представља обрачун камате на камату, а што је супротно начелу забране анатоцизма, садржаном у члану 279. став 1. Закона о облигационим односима и суштини законске затезне камате која се од претпостављене штете претвара у новчану казну, чија висина знатно премашује претрепљену стварну штету, што није дозвољено.

Сагласно наведеном, одредбе о затезној камати су императивне природе, што значи да се код принудне наплате по службеној дужности примењује каматна стопа прописана законом за цео период у коме се камата обрачунава. Имајући ово у виду, у ситуацији када је главници приписана затезна камата обрачуната по методи која је проглашена неуставном, нужно је по службеној дужности извршити разграничење и обрачунати најпре главницу, а затим на главницу обрачунати камату применом методе простог интересног рачуна. У конкретном случају то није учињено у поступку стечаја, јер након доношења закључка од 19.02.2008. године није било новог обрачуна којим би била утврђена укупна висина тужиочевог потраживања где би на главни дуг била обрачуната законска затезна камата простим интересним рачуном и то: за период од дана доспелости потраживања утврђених правноснажним пресудама против дужника до дана отварања поступка стечаја.

Како нижестепени судови, због погрешне примене материјалног права, нису ценили најпре висину главног дуга, а затим ни правилност обрачуна висине тражене камате обрачунате у капитализираном износу на износ главног потраживања која чини део главног дуга, то је у конкретном случају чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Зато ће првостепени суд у поновном поступку затражити од Привредног суда у Београду, односно од стечајног управника да најпре изврши разграничење главног дуга из укупно признатог потраживања од 157.443,62 динара, а затим на утврђену висину главнице да изврши и обрачун законске затезне камате из Закључка Ст 112/10 од 19.02.2008. године (стари број Ст 75/07) у односу на тужиоца од дана доспелости његовог потраживања до дана отварања стечајног поступка, у складу са одлуком Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године, односно методом простог интересног рачуна и о томе сачинити извештај.

У поновном поступку, првостепени суд ће поуздано утврдити чињенично стање, имајући у виду примедбе из овог решења, а потом донети правилну и закониту одлуку.

Укинута је и одлука о трошковима парничног поступка, јер зависи од исхода спора, у смислу одредбе члана 163. став 4. Закона о парничном поступку.

Имајући у виду напред изнето Врховни суд је применом члана 416. став 2. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

Врховни суд је одбио захтев тужиоца за накнаду трошкова за састав одговора на ревизију, с обзиром да нису били потребни за вођење ове парнице, у смислу члана 154. став 1. ЗПП, због чега је у смислу одредбе члана 165. став 1. ЗПП одлучио као у ставу трећем изреке.

Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић